

KOŘENY A VÝVOJ PRÁVA POVINNÉHO VÝTISKU NA MORAVĚ V 19. STOLETÍ

LUBOMÍR NOVOTNÝ

Abstrakt: Právo povinného výtisku se stalo základem pro budování rozsáhlého a jedinečného historického fondu Vědecké knihovny v Olomouci. V habsburském soustátí se toto právo prosadilo za vlády Josefa II. a Františka I., když olomoucká lyceální knihovna toto oprávnění obdržela v roce 1807. Úloha tohoto práva spočívala v 1. polovině 19. století primárně na kontrolní a cenzurní funkci. Postupná proměna nastává s ústavní a liberální érou 60. let 19. století, kdy se do popředí dostává konzervační a edukační význam.

Klíčová slova: Povinný výtisk, knihovna, dekret, tiskový řád, cenzura.

I. ÚVOD

Tereziánské a josefínské modernizační reformy zasáhly i oblast knihovnictví a informací. Dvorským dekretem ze 6. února 1777 zahájila česká královna Marie Terezie moderní éru knihovnictví v českých zemích. Na návrh Františka Josefa hraběte Kinského (1739 – 1805):¹ „... byla v Praze založena, spojením bývalé jezuitské klementinské knihovny s knihovnami právnické a lékařské fakulty Karlo-Ferdinandovy univerzity a s tzv. Větší i Menší rodinnou knihovnou hrabat Kinských, státní Veřejná c. k. univerzitní knihovna.“² Ta se stala první paměťovou institucí v rámci habsburské říše, jíž bylo přiznáno právo povinného výtisku, a to na základě nařízení Královského zemského gubernia z 21. prosince 1781. „Ze všech nově vytištěných spisů se má jeden exemplář odeslati Univerzitní knihovně, kde bude sloužit k všeobecné potřebě. Náklady jdou k tíži autora nebo knihkupce.“³ Osnovatelem tohoto právního předpisu byl správce c. k. veřejné knihovny Karel Rafael Ungar (1743–1807) a územní a věcná působnost se vztahovala k výtisku každé knihy vydané pražskými tiskaři a nakladateli.⁴ Téhož roku knihovna získala knihy zrušeného jezuitského řádu a od roku 1781 do ní proudily konfiskované knihy a knihovny rušených klášterů v Čechách. Tímto způsobem vznikl ucelený historický fond.

1 Patřil k osvěcenským vlastencům, podílel se i na založení učené společnosti a dalších osvěcenských aktivitách.

2 WALLIS, L. M. *Vývoj institutu právo povinného výtisku (1)*... Dostupný z: <<http://knihovna.nkp.cz/knihovnaplus51/wallis.htm>>.

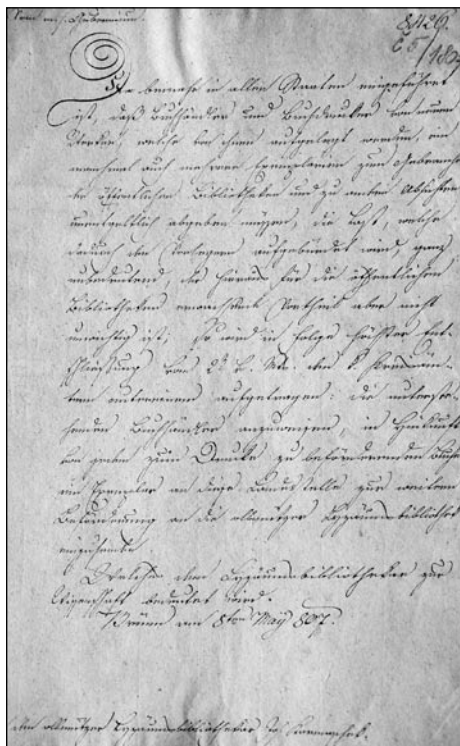
3 „Von allen gedruckten Schriften soll künftig ein Exemplar auf Schreibpapier in die Universitätsbibliothek zum allgemeinen Nutzen abgeliefert werden, sie mögen auf kosten der Autoren oder der Buchhändler in Druck gegeben werden.“ *Handbuch aller unter der Regierung des Kaisers Joseph des II. für die K. K. Erbländer ergangenen und Gesetze in einer Sistematischen Verbindung enthält die Verordnungen und Gesetze vom Jahre 1780 bis 1784 Erster Band*. Wien: Verlegt bei Joh. Georg. Moesle K. K. privil. Buchhändler, 1785, s. 456. VKOL, sign. 900.011/ 1.

4 WALLIS, L. M. *Vývoj institutu právo povinného výtisku (1)*... Dostupný z: <<http://knihovna.nkp.cz/knihovnaplus51/wallis.htm>>.

II. PRÁVO POVINNÉHO VÝTISKU NA MORAVĚ

Na Moravě byla nejvýznamnější knihovnou olomoucká lyceijní knihovna, bývalá jezuitská knihovna, jež vznikla v dřívějším hlavním městě Moravy, městě univerzitním. Lyceijní knihovna taktéž významně rozšířila své fondy v době reforem Josefa II.⁵ Bylo zřetelné, že pražský příklad spojený s povinným výtiskem bude interesovat i olomoucké knihovníky. Již v roce 1788 žádal o stejnou povinnost po moravské tiskaře bibliotekář Josef Alois Hanke.⁶ Tento agilní a docela dost konfliktní knihovník⁷ tuto pravomoc nevy-mohl⁸ a podobně pochodil i jeho nástupce Josef A. Karmášek v roce 1791.⁹

Teprve dvorský dekret z roku 1807 rozšiřoval územní a nepřímou i věcnou působnost práva povinného výtisku. Územní působnost byla stanovena na celé Království české a Moravské markrabství s tím, že na Moravě se stala příjemcem tohoto práva tehdejší knihovna olomouckého lycea. Z obsahového hlediska zákonodárce stanovil, že právu povinného výtisku podléhá „tiskné dílo“, což předpokládalo nejen knižní produkci, ale i noviny, kartografické dokumenty, letáky apod. Povinnými subjekty potom byli všichni tiskaři a nakladatelé v království i markrabství. Písemné dekrety sloužily ke komunikaci mezi nejvyšším zeměpanským úřadem a nižšími instancemi nepřímou závislostí na dvoru.¹⁰ Chybí v nich oslovení adresáta, v úvodu listu bývá psáno slovo „von“. Obsah tohoto dekretu je zároveň jakýmsi oznámením a důvodovou zprávou, jež ozřejmuje potřebu aplikace takového práva i v dalších zemích habsburského mocnářství. V dekretu se píše: „Protože téměř ve všech státech je zavedeno, že knihkupci a nakladatelé musejí z nových děl, která vydávají, odevzdat bezplatně jeden, někdy i více exemplářů k užívání do veřejné knihovny i k jiným účelům, zátěž, která tím vydavatelům vzniká, je zcela bezvýznamná, výhody, které tím veřejným knihovnám vznikají, však nejsou nedůležité, nařizuje se okresním

Obrázek č. 1: Dekret gubernia z května 1807.

5 GLONEK, J. – KRUIŠINSKY, R. Klášterní knihovny v Olomouci a jejich rušení za Josefa II. In: JAKUBEC, O. – PERŮTKA, M. (eds.). *Olomoucké baroko. 3 – výtvarná kultura let 1620–1780. Historie a kultura*. 1. vyd. Olomouc: Muzeum umění Olomouc, 2010, s. 143–159.

6 ZAO-Ol, spisový archiv VKOL, kart. 59 (viz 1788), inv. č. 18.

7 ADAMOVIČ, K. – LOJEK, A. *Právníci doby osvícenské*. Praha: Ústav státu a práva AV ČR, 2014, s. 80.

8 Je to poněkud překvapivé, uvědomíme-li si, že josefínský stát byl doslova zaplaven patenty, reskripty, dvorskými dekrety, právními předpisy, jež supremis legislatoris chrtil v nebyvalých kvantech. Povinný výtisk by navíc zapadl do celkového modernizačního konceptu. O právu v josefínské době nejlépe KLABOUCH, J. *Osvícenské právní nauky v českých zemích*. 1. vyd. Praha: ČSAV, 1958, s. 209.

9 ZAO-Ol, spisový archiv VKOL, kart. 60 (viz 1791), inv. č. 48.

10 SVITÁK, Z. *Z počátků moderní byrokracie: nejvyšší zeměpanský úřad na Moravě v letech 1748–1782*. 1. vyd. Brno: Vydala Matice moravská pro Výzkumné středisko pro dějiny střední Evropy: prameny, země, kultura, 2011, s. 450.

správám podle nejvyššího usnesení ze 2. minulého měsíce seznámit příslušné knihkupce s tím, že mají v budoucnu posílat jeden exemplář od každé vytištěné knihy na zemský úřad, aby mohly být dále posílány do olomoucké lyceální knihovny.¹¹

Z dekretu nám vychází několik informací. V prvé řadě, že ekonomická zátěž ve vztahu k povinným subjektům nebyla považována za významnou. Jedná se o modernizační trend, jímž mocnářství opět napodobuje západní vzory a především před uložením povinného výtisku v olomoucké lyceální knihovně, měl tento výtisk putovat na zemský úřad, tedy gubernium. Primární funkcí povinného výtisku tedy byla funkce cenzurní, kontrolní, tak aby státní úřady měly přehled nad tištěnou produkcí, zvláště ve zjištěné době po Francouzské revoluci. Funkce archivní, ochranná byla až sekundární, ale měla souvislost s josefínskou modernizací. Ta se protínala s vlastenecko-osvícenskými snahami vzdělané elity přelomu 18.–19. století. Moravští josefinisté a postjosefinisté rozuměli modernizaci mocnářství a jeho jednotlivých částí v širokém slova smyslu. Jednou ze stránek bylo i vytváření rozsáhlých informačních kolekcí, jež měly dokladovat historii jednotlivých zemí a lidí v nich žijících. Nešlo tedy o vytváření národních fondů, ale ve své podstatě databází, které měly sloužit k povznesení úrovně obyvatel.

III. VÝVOJ PRÁVA POVINNÉHO VÝTISKU DO ROKU 1848

V první dekádě 19. století došlo k zániku Svaté říše římské, ustavení Rakouského císařství, habsburské mocnářství bylo ve své podstatě mocností druhého řádu, závislou na Napoleonovi. Ekonomicky byla monarchie vyčerpána, vojensky opakovaně poražena, ale to neznamenalo úpadek věd, vzdělávání ani zastavení informačního rozmachu. Spíše naopak. Tištěná produkce stále rostla, a tak: „Dvorní studijní komise dekretem z 15. března 1811 právo příjemců prohloubila... Zároveň nařídila důsledné dodržování dvorského dekretu z r. 1807, pokud možno i zpětně, neboť až dosud byl dodržován liknavě.“¹² Tento dvorský dekret výslovně určoval, že každý v mocnářství etablovaný nakladatel je povinen odevzdávat díla literárního nebo uměleckého charakteru, mapy nebo rytiny, přičemž povinný exemplář má být zaslán v krásném a neporušeném stavu k revizi dvorské knihovně.¹³ Opět zde byla zdůrazněna kontrolní a cenzurní úloha nad úlohou konzervační.

Vítězství nad Napoleonem, návrat Rakouského císařství do pozice velmoci, primární postavení v rámci nově ustaveného Německého spolku, to vše vedlo elity a dynastii ke snaze petrifikovat daný stav. Kontrola, cenzura a obavy z revoluce modelovaly přístup k právu povinného výtisku. Éra rakouských císařů a českých králů Františka I. a Ferdinanda I. (V)., spojená především se jmény knížete Metternicha a hraběte Josefa Sedlnického z Choltic,

11 ZAO-OI, spisový archiv VKOL, kart. 61 (viz 1807), inv. č. 5. „Da beinahe in allen Staaten eingeführt ist, dass Buchhändler und Buchdrucker von neuen Werken, welche von ihnen aufgelegt werden, ein manchmal auch mehrerer Exemplarien zum Gebrauche der öffentlichen Bibliotheken und zu andern Absichten unentgeltlich abgeben müssen, die Last, welche dadurch den Verlegern aufgebürdet wird, ganz unbedeutend, die hieraus für die öffentlichen Bibliotheken erwachsende Vortheil aber nicht unwichtig ist; so wird in folge höchster Entschliebung vom 2. v. Mts. Die K. Kreisämtern unternommen aufgetragen: Die unterstehenden Buchhändler anzuweisen, in Hinkunft von jeden zum Drucke zu befördermeden Buche ein Exemplar an diese Landesstelle zur weitem Beförderung an die ollmützer Lyzäumsbibliothek einzu-senden.“ Překlad do češtiny provedl Miloš Korhoň.

12 WALLIS, L. M. *Vývoj institutu právo povinného výtisku (1)*. ...Dostupný z: <<http://knihovna.nkp.cz/knihovna-plus51/wallis.htm>>.

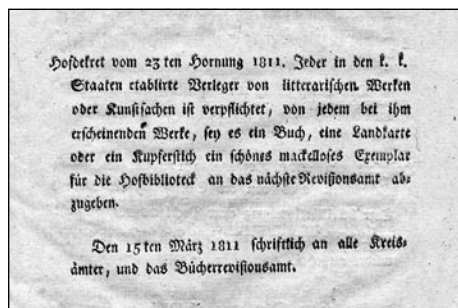
13 „Jeder in den k. k. Staaten etablirte Verleger von litterarischen Werken oder Kunstsachen ist verpflichtet, von jedem bei ihm erscheinenden Werke, sey es ein Buch, eine Landkarte oder ein Kupferstich ein schönes mackelloses Exemplar für die hofbibliothek an das nächste Revisionsamt abzugeben.“ *Vierteljährig-chronologischer Auszug. Der von dem k. k. Landesgubernium in Mähren, und Schlesien, vom 1 ten Julius, bis letzten September 1784 kundgemachten, in das allgemeine einschlagenden Verordnungen. Band 13., Vom 1. Jänner, bis 31. März 1811.* Brünn: [S.n.], 1811. VKOL, sign. II 638.536/ 13.

byla časem, v němž cenzura, kontrola, dozor nad informacemi a tiskovou činností patřily k běžnému koloritu.¹⁴ Františkovo a Metternichovo Rakousko vycházelo v oblasti cenzury z Instrukce pro provádění cenzury a chování cenzorů, vyplývající z císařského rozhodnutí z 14. září 1810. Tiskoviny byly děleny do 4 kategorií, když ztížený či zneemožněný přístup byl ke skupině tiskovin označených erga schedam conced a damnatur (podrývající stát a náboženství). Tyto knihy uvolňoval jen Dvorní policejní úřad, jenž: „... každé čtvrtletí musel samotnému císaři dodávat seznam osob, jimž bylo dovoleno číst knihy z posledních dvou kategorií...“¹⁵ Knihovny pak sehrávaly pro cenzurní účely úlohu skladovací, dozorcí a evidenční.

Role knihoven se s právem povinného výtisku měnila. Františkovo a Metternichovo Rakousko sice trpělo obsesi z možné revoluce, ale na druhé straně patriarchální biedermeierovský režim nebránil a často i podporoval umírněná vlastenecká a národní hnutí, pokud měla nepolitický kulturní obsah. Jednotlivé zemské knihovny se tak vlastně stávaly knihovnami národními. V případě Moravy šlo samozřejmě o knihovnu, v níž se shromažďovala veškerá moravská a slezská produkce, která v době předběžnové byla primárně v německém jazyce. Pojem národ byl ostatně pro Moravu, ale pro střední Evropu obecně, ještě nejasným a nejednoznačným pojmem. Ještě zdaleka nesplýval s jazykem.

IV. POVINNÝ VÝTISK V ČASE NEOABSOLUTISMU

Revoluce z roku 1848 a její důsledky měly, i když se zpožděním, své dopady i v oblasti povinného výtisku. Je samozřejmé, že jedním ze základních liberálních požadavků byla i svoboda tisku. Tyto požadavky byly však potlačeny a vídeňská vláda k tomu užívala řady nástrojů. Tiskové patenty č. 161 a 162 říšského zákoníku ze dne 13. března 1849 nazývané „proti zneužívání tisku“, obsahovaly kromě řady omezení tiskové svobody (především kauce) i ustanovení o povinných výtiscích. Tiskové právo bylo reglementováno i v trestněprávních a správních předpisech. Zákony týkající se tisku měly jeden leitmotiv. Tím byla kontrola informací. Jeho nástrojem byla pak předběžná cenzura, pro jejíž praktické uskutečňování se náramně hodilo využití práva povinného výtisku.¹⁶ Na scéně se znovu objevily paternalistické názory, jež razily názory osvěcovaných monarchů o tom, že sice cenzura je opovržením hodná, ale je přesto třeba se: „... držet staré praxe, neboť nevráží autoři často přehánějí a bez cenzury by škody byly příliš veliké.“¹⁷ Pověřené knihovny tak v praxi měly spolupracovat s ostatními úřady na kontrole tiskové produkce, tuto produkci katalogizovat a vytvořit systém, jenž by rozlišoval, komu lze jaký druh informací poskytnout.

Obrázek č. 2: Dvorský dekret z roku 1811 nařizující subjektům odevzdávat povinný výtisk v kvalitním stavu.

14 K tématu existuje velká řada literatury, z poslední doby např. SKED, A. Metternich a Rakousko: pokus o hodnocení. 1. vyd. Brno: CDK (Centrum pro studium demokracie a kultury), 2014, s. 137 an. Sked považuje příběh o zcenzurovaném a policejním Rakousku za liberální klíšé.

15 SKED, A. Metternich ..., s. 156.

16 SOUKUP, L. K vývoji tiskového práva v českých zemích po roce 1848. *Právněhistorické studie*, 1989, 29, s. 115–135.

17 HATTENHAUER, H. *Evropské dějiny práva*. 1. vyd. Praha: C.H.Beck, 1998, s. 508.

Z hlediska povinného výtisku se stal hlavním právním předpisem císařský patent č. 122/1852 ř. z., tiskový řád. Tiskový řád právně specifikoval termín „tiskopis“. Ten supremis legislatoris chápal široce, tedy: „... netoliko o věcech, lišem tiskařským tištěných, nýbrž také i o všelikých plodech ducha a umění výtvarného (dílech literárních a artistických), zmnohonásobených kamenotiskem, kovotiskem nebo dřevotiskem, ražením, odlikováním nebo jakýmikoli jinými prostředky mechanickými nebo chemickými.“¹⁸ Územní působnost patentu spadala na celé území monarchie, s výjimkou vojenské hranice. Zásadním omezením tiskové svobody byl povolovací režim. Správní úřad musel vydat koncesi k vydávání tisku. Tisková svoboda byla sice de iure zrušena, na druhé straně tiskový řád specifikoval povinný výtisk. Patent v § 4 nařizoval: „Nakladatel každého v tuzemsku vydaného tiskopisu povinen jest, odvésti následující exempláře povinné... k c. k. dvorské bibliotéce, a jeden k té bibliotéce universitní nebo zemské, o kteréž se v každé korunní zemi nebo v každém obvodu vládním vyhlásí, že má právo bráti tento exemplář povinný... Ze zaslání exemplářů povinných jsou však vyjmuty tiskopisy, ustanovené pro potřebu jednacích a soukromou, jako cedulky návštěvní, adresy, lístky poroučecí, blankety... papíry rubrikované a věci pro ozdobu povahy výhradně živnostnické...“¹⁹ Dále přesněji vymezoval negativním výčtem, co nespadá pod povinný výtisk. „K provedení § 4 výše citovaného císařského patentu byla vydána vyhláška c. kr. místodržícího č. 276/1852 z. z., stran toho, že Pražská c. kr. universitní knihovna má právo bráti exemplář povinný tiskopisů v Čechách vydaných, řádem tiskovým takovýmto veřejným ústavům přičtený. Vyhláška stanovila, že příjemcem jednoho p. v. tiskopisů vydaných v Českém království je Pražská c. kr. univerzitní knihovna.“²⁰

Svět ovšem nikdy nebyl ideální a v praxi se knihovny spíše musely snažit o to, aby jejich fondy byly celistvé. Právo povinného výtisku totiž většinu povinných subjektů od počátku iritovalo a snažily se této povinnosti vyhýbat. V druhé řadě šlo pak v olomouckém případě o zajištění tohoto práva i ve vztahu ke Slezsku, kde se čas od času projevovaly secesionistické tendence. Roku 1854 potvrdilo místodržitelství, že povinný výtisk ze Slezska, jehož oprávněným příjemcem je olomoucká knihovna, nadále trvá. Šlo, jak píše olomoucký knihovník Willibald Müller, o vyjasnění „strittigen Frage“ (diskutabilní otázky) a bylo to důležité pro udržení sbírkové kvality olomoucké knihovny, jelikož ve fondu bibliotéky vězely od roku 1848 mezery.²¹ Prakticky byl pak problém vyřešen s pomocí slezské zemské vlády, která 27. února 1854 sdělila, že opavské policejní ředitelství a slezské okresní hejtmanství bylo už instruováno, aby povinné výtisky z období 1848 do 1. září 1852 byly odeslány do olomoucké knihovny.²²

18 §1, Patent císařský, daný dne 27. května 1852 [online]. In: Virtuální knihovna právních předpisů, [cit. 2015-08-11]. Dostupné z <http://is.muni.cz/do/1499/el/estud/praf/ps09/dlibrary/web/rs.html>

19 §4, Patent císařský, daný dne 27. května 1852 [online]. In: Virtuální knihovna právních předpisů, [cit. 2015-08-11]. Dostupné z <http://is.muni.cz/do/1499/el/estud/praf/ps09/dlibrary/web/rs.html>

20 WALLIS, L. M. *Vývoj institutu právo povinného výtisku (1)*. ... Dostupný z: <<http://knihovna.nkp.cz/knihovnaplus51/wallis.htm>>.

21 MÜLLER, W. *Geschichte der k. k. Studienbibliothek in Olmütz: nach den Bibliotheksacten*. Brünn: [s. n.], 1901, s. 322.

22 MÜLLER, W. *Geschichte der k. k. Studienbibliothek in Olmütz...*, s. 322–323.

V. REGLEMENTACE PRÁVA POVINNÉHO VÝTISKU NA POČÁTKU LIBERÁLNÍ EPOCHY

Restaurační režim byl ukončen vyhlášením Říjnového diplomu. Na scénu se vrátily staré liberální požadavky stran tiskových svobod a práva na informace a za nimi šlo i právo povinného výtisku. Zákon č. 6/1863 ř. z., tzv. tiskový zákon, určoval dle §18, že každý tištěný spis:²³ „... , který jest k prodeji ustanoven a v zemích zdejších se vydá neb tiskne, odevzdáno buď... po exempláři povinněmu státnímu ministerium, ministerium policejnímu, c. k. bibliotece dvorské a té bibliotece universitní neb zemské, která zvláštním vyhlášením v každém okrsku správním pojmenuje, že tomu právo má.“²⁴ Povinován k odevzdávání exempláře potom byl postupně nakladatel spisu, pokud ten nebyl jmenován, tak potom jím byl tiskař, přičemž v zákoně nechyběla sankce, jež určovala, pokud: „... by nakladatel nebo tiskař nařízení tohoto nešetřil, pokutován buď za to co za přestupek 5 až i 50 zl., kterážto pokuta jej však nezproštuje povinnosti, exemplář odvésti.“²⁵ Z hlediska oprávněných subjektů bylo právo povinného výtisku ošetřeno velmi dobře a bylo dbáno na to, aby tiskaři, nakladatelé, případně další povinné subjekty tuto povinnost neignorovaly. Zákon přímo nerozlišoval jednotlivé důvody, proč je důležité udržení práva povinného výtisku, ale z výčtu oprávněných subjektů vyplývá, že na prvním místě stál důvod kontrolní a cenzurní, účely studijní, vědecké, konzervační byly až sekundární. K provedení tiskového zákona byl později vydán podzákonný předpis úřední instrukce č. 60/1864 ř. z. V této instrukci byla konkretizována obecná zákonná ustanovení, když v § 8 byli jako příjemci určeny Univerzitní knihovna v Praze pro povinné subjekty se sídlem v Království českém, Studijní knihovna v Olomouci pro povinné subjekty se sídlem v Markrabství moravském, Knihovna gymnazijního muzea v Opavě pro povinné subjekty se sídlem ve Vévodství slezském. Povinnost se z hlediska místní působnosti vztahovala na subjekty se sídlem v dané zemi. Tato instrukce znamenala územní omezení povinného výtisku pro Studijní knihovnu v Olomouci pouze pro markrabství. Výtisky slezské provenience sice v praxi stále do olomoucké knihovny docházely (velký význam to mělo z hlediska novinového fondu), byly dokupovány či získávány jiným způsobem, nicméně jejich úplnost se produkci z Moravy již nemohla rovnat.

VI. ZÁVĚR

Legislativní opatření ze 60. let 19. století znamenala pro rozvoj knihovních fondů výrazný přínos, přičemž stálost právního prostředí v monarchii zaručovala v této oblasti neměnnost v podstatě až do vypuknutí Velké války. Přestože tiskový zákon, především v částech týkajících se kaucí, ohlašovacích povinností, neznamenal splnění všech liberálních požadavků, tak v oblasti povinného výtisku se habsburská monarchie: „...postavila po bok ostatním vyspělým státům uvědomujícím si význam dostupnosti literatury a výsledků vědeckého poznání co nejširšímu okruhu čtenářů a badatelů.“²⁶

23 Ale nejen tištěný, jednalo se např. i o fotografie, litografie: „... ale také k plodům literatury a uměním rozmnoženým jakými koli prostředky mechanickými nebo chemickými.“ viz § 4 Zákon o tisku, daný dne 17. prosince 1862 [online]. In: Virtuální knihovna právních předpisů, [cit. 2015-08-11]. Dostupné z <http://is.muni.cz/do/1499/el/estud/praf/ps09/dlibrary/web/rs.html>

24 § 18, Zákon o tisku, daný dne 17. prosince 1862 [online]. In: Virtuální knihovna právních předpisů, [cit. 2015-08-11]. Dostupné z <http://is.muni.cz/do/1499/el/estud/praf/ps09/dlibrary/web/rs.html>

25 § 18, Zákon o tisku, daný dne 17. prosince 1862 [online]. In: Virtuální knihovna právních předpisů, [cit. 2015-08-11]. Dostupné z <http://is.muni.cz/do/1499/el/estud/praf/ps09/dlibrary/web/rs.html>

26 WALLIS, L. M. *Vývoj institutu právo povinného výtisku (1)*. ... Dostupný z: <<http://knihovna.nkp.cz/knihovnaplus51/wallis.htm>>.

ROOTS AND DEVELOPMENT OF LEGAL DEPOSIT LAW IN MORAVIA IN THE 19TH CENTURY

Summary: The legal deposit law has become the basis for building unique historical collections in the Research Library in Olomouc. The legal deposit law received Lyzeum Library in Olomouc in 1807. The role of the law was based in the 1st half of the 19th century, primarily on control and censor function. Gradual transformation occurs with constitutional and liberal era of the 60^s of the 19th century, when it comes to the foreground conservation and educational significance.

Key words: Legal deposit law, library, decree, press right, censorship.

Mgr. Lubomír Novotný (*1978)

Historik a právník. Pracuje na oddělení historických fondů VKOL. Specializuje se na dějiny 19. a 20. století (ústavní éru habsburské monarchie, národní hnutí, socialistické, komunistické hnutí, třetí čs. republiku) a právní dějiny.